

150. ROCZNICA URODZIN MAURYCEGO ALTENBERGA

150 lat temu urodził się w Warszawie Maurycy Altenberg (1876-1941), swą działalnością związany jednak ze Lwowem. Pionier w dziedzinie gospodarki elektroenergetycznej, autor wielu publikacji i pierwszego polskiego podręcznika na ten temat. Zaangażowany w elektryfikację kopalń ropy w Zagłębiu Borysławskim oraz całego terenu Zakładu Elektrycznego Okręgu Lwowskiego i jego dyrektor. Wykładowca w Politechnice Lwowskiej. Działacz Towarzystwa Politechnicznego we Lwowie. Członek SEP od zjazdu założycielskiego, reprezentował Polskę na wielu międzynarodowych konferencjach energetycznych. Propagator elektrowni wodnych. Studiował na uniwersytetach we Lwowie i Berlinie, inż. mechanik absolwent CK Szkoły Politechnicznej we Lwowie. Pochodzenia żydowskiego, syn Hermana. Altenberga właściciela znanej lwowskiej Księgarni Wydawniczej.

Maurycy Altenberg urodził się 20 kwietnia 1876 r. w Warszawie w zasymilowanej rodzinie żydowskiej. W 1880 r. jego rodzina przeniósł się do Lwowa, gdzie ojciec Hermann założył znaną księgarnię wydawniczą H. Altenberg. Maurycy ukończył we Lwowie gimnazjum, a w 1893 r. zapisał się na studia matematyczno-fizyczne na uniwersytecie we Lwowie, które potem kontynuował w Berlinie. Za działalność w ruchu socjalistycznym został wydalony z Berlina, wrócił więc do Lwowa, gdzie rozpoczął studia na Wydziale Budowy Maszyn w miejscowej C.K. Szkole Politechnicznej, które ukończył w 1898 r. Rozpoczął wtedy pracę w fabryce wagonów w Sanoku, by w 1900 r. wyjechać do Liège w Belgii, gdzie uzupełnił studia w zakresie elektrotechniki w Instytucie im. Montefiore. Praktykował następnie w zachodniej Europie, szczególnie zainteresowały go szwajcarskie elektrownie wodne. W Szwajcarii Altenberg pracował też pod kierunkiem Ignacego Mościckiego, gdzie brał udział w badaniach wynalezionych przez Mościckiego kondensatorów wysokonapięciowych w szczególności dotyczących zachowania się dielektryków przy częstotliwościach napięcia rzędu kilku tysięcy Hz. Efektem tych prac była publikacja *O stratach dielektrycznych w kondensatorach pod wpływem działania prądów przemiennych*, napisana przez Mościckiego i Altenberga. W 1904 r. Altenberg wrócił do Lwowa, gdzie podjął starania o uzyskanie stopnia doktora nauk technicznych, co mu się jednak nie udało. Z tego powodu zajął się prowadzeniem księgarni po ojcu. W 1909 r. został asystentem prof. Aleksandra Rotherta w C.K. Szkole Politechnicznej we Lwowie, pozostając na tym stanowisku do 1911 r. Następnie rozpoczął pracę dla Austriackich Zakładów Siemens-Schuckert, początkowo we Lwowie, potem w Wiedniu. Do Lwowa wrócił po I wojnie światowej. Zajął się wtedy elektryfikacją kopalń ropy w Zagłębiu Borysławskim pracując w elektrowni okręgowej Podkarpackie Towarzystwo Elektryczne w Borysławiu. Na początku lat 30. przeniósł się do Lwowa, gdzie został dyrektorem Zakładu Elektrycznego Okręgu Lwowskiego elektryfikującego okolice Lwowa. Na tych stanowiskach Altenberg przysłużył się bardzo elektryfikacji wschodniej Galicji.

W 1902 r. Altenberg wstąpił do Towarzystwa Politechnicznego we Lwowie, gdzie podjął bardzo aktywną działalność popularyzując nowe zdobycze elektrotechniki, zwłaszcza tematykę

elektrowni wodnych (był wielkim propagatorem budowy elektrowni wodnych na rzekach galicyjskich i budowę od nich linii wysokiego napięcia do Lwowa) w licznych referatach i publikacjach w „Czasopiśmie Technicznym”. Był on jednym z założycieli Sekcji Elektrotechnicznej TP w 1908 r., a także brał udział w Zjeździe Techników Polskich we Lwowie w 1910 gdzie wygłosił odczyt *O siłach wodnych w Galicji*. W 1919 r. wziął udział w zjeździe założycielskim SEP, będąc aktywnym członkiem Koła i potem Oddziału Lwowskiego SEP. Jako specjalista w dziedzinie energetyki wchodził w skład Polskiego Komitetu Energetycznego, w 1929 r. wypowiedział się w sprawie nadania koncesji na elektryfikację dużej części Polski koncernowi Harrimana. Brał udział w międzynarodowych zjazdach energetycznych i był autorem licznych publikacji na temat elektryfikacji i gospodarki elektroenergetycznej.

Od 1930 r. Altenberg wrócił ponadto do pracy w Politechnice Lwowskiej jako wykładowca przedmiotu gospodarka elektryczna. W 1936 r. Oddział Lwowski SEP wydał jego książkę przygotowaną na podstawie tych wykładów pt. *Gospodarka Elektryczna*. Po zajęciu Lwowa przez Sowiec w 1939 r. Altenberg został mianowany profesorem Lwowskiego Politechnicznego Instytutu (tak przemianowanej przez nową władzę Politechniki Lwowskiej) rezygnując z innej działalności.

Zmarł 31.12.1941 r., w wieku 65 lat, w okupowanym przez Niemców Lwowie. Ze względu na jego żydowskie pochodzenie został w tajemnicy pochowany w nieoznakowanym grobie na Cmentarzu Łyczakowskim we Lwowie. Miejsce jego pochówku ustalił Andrij Kryżaniwskyj.

Przygotowała Pracownia Historyczna SEP

na podstawie:

A. Kryżaniwskyj, P. Rataj, *Maurycy Altenberg (1876-1941) – pionier elektryfikacji*, „Zeszyty Naukowe Wydziału Elektrotechniki i Automatyki Politechniki Gdańskiej” 2020, nr 70, s. 75-84.